

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.5:339.9
JEL Classification: F42

DOI: 10.37332/2309-1533.2023.2.17

Зварич Р.Є.,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин,
Хоменська І.В.,
канд. філол. наук,
докторант кафедри міжнародної економіки,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль,
Сегеда О.О.,
Третій секретар Посольства України в Державі Кувейт, Україна

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Zvarych R.Ye.,
dr.sc.(econ.), professor,
head at the department of international economic relations,
Khomenska I.V.,
cand.sc.(philological),
doctoral candidate at the department of international economics,
West Ukrainian National University, Ternopil,
Seheda O.O.,
Third secretary at Embassy of Ukraine in the State of Kuwait,
Ukraine

DETERMINANTS OF UKRAINE'S ECONOMIC PARTNERSHIP WITH COUNTRIES OF THE MIDDLE EAST IN THE CONTEXT OF PUBLIC DIPLOMACY DEVELOPMENT

Постановка проблеми. Звільнення України від геополітичного тиску та пошук нових стратегічних партнерів в сучасних умовах геополітичних та економічних змін у світі ставить нові завдання. Для ефективного забезпечення своїх національних інтересів та стимулювання економічного зростання Україна, поряд із європейським вектором співпраці, фокусує свою увагу і на розбудові економічного партнерства з країнами Близького Сходу. Разом з тим, існують різноманітні фактори та обставини, які впливають на вибір моделей встановлення та подальшого формування економічного партнерства України з країнами Близького Сходу в контексті розвитку публічної дипломатії.

Публічна дипломатія через властиві їй інструменти впливає на формування та розвиток економічного партнерства між країнами, вона може або прискорити цей процес, або суттєво його загальмувати. Аналізуючи дані аспекти, можна окреслити шляхи удосконалення стратегії економічного співробітництва України з країнами Близького Сходу та підвищення ефективності впливу публічної дипломатії на цей процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження фундаментальних положень економічного партнерства країн в контексті публічної дипломатії зробили відомі учені: З. Бжезинський, І. Валлерстайн, М. Вебер, Ж. Дюрозель, Г. Кіссінджер, Р. Кеохейн, П. Клаусон, Б. Коен, Дж. Най, М. Найтс, Д. Поллок, Дж. Розенау, Д. Стоун, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, Дж. Штейн та ін. Питання публічної дипломатії в країнах Близького Сходу потребує більшої уваги науковців. Щодо напрацювань українських науковців з проблематики Близького Сходу, то зазначимо, що більшість

дослідників вивчає даний регіон у фокусі історичного становлення або загроз та викликів, оминаючи питання економічного розвитку, подолання соціальної поляризації в контексті становлення публічної дипломатії. Проте, незважаючи на високий теоретичний та практичний рівень досліджень, поза увагою дослідників залишились особливості економічного партнерства України із країнами Близького Сходу із врахуванням особливостей геополітичних та економічних трансформацій у глобальній економіці.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних факторів, що впливають на формування економічного партнерства України з країнами Близького Сходу в контексті застосування інструментів публічної дипломатії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під впливом історичних подій та цивілізаційного розвитку Близький Схід сформувався як регіон, багатий на культурну спадщину та економічний потенціал, особливо в тих країнах, які володіють ресурсами. Водночас, цей регіон є доволі строкатим з позицій показників соціально-економічного розвитку, інвестиційної привабливості та торговельної активності. Деякі країни Близького Сходу характеризуються наявністю конфліктів, окремі з яких знаходяться в «замороженому» стані та є потенційним джерелом небезпеки й нестабільності. За таких умов, важливу роль у підтриманні соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу, розвитку економічного партнерства між країнами поза межами регіону відіграє публічна дипломатія. Причому, використання інструментів публічної дипломатії є важливою для усіх сторін та суб'єктів міжнародних економічних відносин. Близький Схід також є у фокусі зовнішньої політики України та пріоритетом у її економічних інтересах. На сьогодні ця проблематика не має достатнього теоретичного підґрунтя, тому її практична складова розвивається набагато швидше, що дає можливість на основі досвіду формувати певні концептуальні положення.

Початкова мета для успішної інтеграції в країнах Близького Сходу – розробка та реалізація спеціальної стратегії публічної дипломатії, враховуючи унікальні характеристики приймаючої країни та узгоджуючи її з поточними цивілізаційними особливостями цієї країни.

Для країн Близького Сходу публічна дипломатія також зустрічає численні виклики, що пов'язані із поляризацією соціально-економічного розвитку країн регіону, причому вона в останнє десятиліття є разючою, із складним політичним кліматом та безпековими викликами (які також мають різний ступінь складності у різних країнах та не сприяє досягненню завдань публічної дипломатії), історичним минулим та культурним розмаїттям (повага до культури і релігійних переконань має важливе значення при встановленні партнерських відносин між суб'єктами бізнесу). Триваючі конфлікти на окремих територіях відлякують потенційних інвесторів та торговельних партнерів, що обмежує їхню мобільність, а зважаючи на специфіку регіону, вирішення багатьох справ потребує саме «живого» спілкування та комунікації, формування каналів довіри для співпраці.

Публічна дипломатія в останнє десятиліття показує свою реальну дієвість порівняно із класичною дипломатією. Для країн Близького Сходу цей аспект є надзвичайно важливим, що визначається культурними та цивілізаційними особливостями регіону. Наприклад, довіра між представниками бізнесу з різних країн зростає в кілька разів, якщо є спільні знайомі; якщо зустрічі відбуваються особисто, а не через засоби зв'язку. Урядові та неурядові структури використовують інструменти комунікації, освітні ініціативи, економічні форуми, культурні обміни для просування своїх інтересів. Прикладом медійної складової публічної дипломатії може бути діяльність телеканалу «Аль-Джазіра», яка виступає інформаційною платформою в Катарі та за його межами.

Загалом, аналізуючи умови становлення публічної дипломатії в країнах Близького Сходу, зазначимо, що не у всіх країнах є підтримка державою соціальних медіа та засобів інформації, а їх регулювання є доволі жорстким, що не дає можливості правильно оцінити ситуацію, коли західні суспільства не завжди сприймаються позитивно, за винятком, коли країна має економічний інтерес (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна чисельність населення, користувачів інтернету та активних користувачів соціальних мереж у країнах Близького Сходу у % у 2022 р.

Країна	Загальна чисельність населення (млн осіб)	Користувачі інтернету у %	Активні користувачі соціальних мереж у %
1	2	3	4
Алжир	45,3	70,9 % (32,09 млн)	52,9 % (23,95 млн)
Бахрейн	1,5	99 % (1,46 млн)	98,7 % (1,46 млн)
Джібуті	1,1	68,9 % (778 тис.)	8,3 % (94,1 тис.)
Єгипет	111,8	72,2 % (80,8 млн)	41,4 % (46,3 млн)
Іран	88,8	78,6 % (69,8 млн)	54 % (48 млн)
Ірак	45	74,9 % (33,7 млн)	56,7 % (25,5 млн)
Ізраїль	9,1	90,3 % (8,2 млн)	77,5 % (7 млн)

продовження табл. 1

1	2	3	4
Йорданія	11,3	88 % (10 млн)	58,4 % (6,6 млн)
Кувейт	4,3	99 % (4,3 млн)	83,7 % (3,6 млн)
Ліван	5,4	86,6 % (4,7 млн)	90,5 % (4,9 млн)
Лівія	6,9	45,9 % (3,1 млн)	82,5 % (5,7 млн)
Марокко	37,6	88,1 % (33,2 млн)	56,6 % (21,3 млн)
Оман	4,6	96,4 % (4,4 млн)	90,5 % (4,2 млн)
Палестина	5,3	74,6 % (4 млн)	55,6 % (3 млн)
Катар	2,7	99 % (2,7 млн)	96,8 % (2,6 млн)
Саудівська Аравія	36,7	99 % (36,3 млн)	79,3 % (29,1 млн)
Судан	47,5	28,4 % (13,5 млн)	-
Сирія	22,7	35,8 % (8,1 млн)	-
Туніс	12,4	79 % (9,8 млн)	58,4 % (7,2 млн)
Туреччина	85,6	83,4 % (71,4 млн)	73,1 % (62,6 млн)
ОАЕ	9,5	99 % (9,4 млн)	105,5 % (10 млн)
Ємен	34	26,7 % (9,1 млн)	9 % (3,1 млн)

Джерело: побудовано авторами на основі даних [1]

Багато країн Близького Сходу використовують інструменти «м'якої сили» у вирішенні соціальних та економічних питань. Наприклад, проведення культурних фестивалів, фестивалів кіно та відкриття культурних центрів, які сприяють культурному обміну між країнами. А за культурою, як правило, через такі відкриті майданчики в країну заходять іноземні інвестиції.

Саме тому публічна дипломатія пересікається з економічними ініціативами. Наприклад, проведення Ехро 2020 Dubai в Об'єднаних Арабських Еміратах стало не лише заходом публічної дипломатії, але і принесло значні вигоди країні, представило її глобальний бізнес-центр, який є місцем для інновацій, інвестицій та туризму.

Виставка Ехро 2020 Dubai є однією з найбільших та найбільш очікуваних світових подій, яка об'єднала представників більш ніж з 190 країн. Україна використала цей шанс для залучення уваги міжнародної спільноти до своєї культури, традицій та історії, а також продемонструвала господарський та туристичний потенціал, зокрема інноваційні досягнення України. Експозиція України на Всесвітній виставці Ехро 2020 Dubai в Об'єднаних Арабських Еміратах є важливою платформою для презентації країни та сприяє економічному та культурному обміну зі світом [2].

Однією з ключових цілей участі України на Ехро 2020 Dubai є залучення інвестицій та підтримка економічних відносин. Українська експозиція вразила своєю креативністю та інноваційністю, вона розповідає про нашу країну як про місце, де знаходяться перспективні технологічні розробки та існує багатий історико-культурний спадок. На експозиції України представлені не лише господарські досягнення, а й культурні та наукові витоки країни. Спеціально створені павільйони та виставкові зони пропонують відвідувачам унікальні можливості, зокрема відчувати дух України та ознайомитися з її історією та сучасністю.

Участь України на Ехро 2020 Dubai покликана підсилити міжнародний імідж країни, показати її як відкриту, сучасну та гостинну державу. Це може сприяти залученню нових інвесторів, розвитку туризму, а також обміну технологіями та культурними цінностями між Україною та іншими країнами світу. Ехро 2020 Dubai створює унікальну можливість для України продемонструвати свою гідність та вплив на світову арену [3].

Проведення великих спортивних подій також є одним із елементів публічної (спортивної) дипломатії. Наприклад, успішні заявки Катару на проведення Чемпіонату світу з футболу 2022 року та інших спортивних подій мали значний економічний вплив. Ці заходи сприяли зростанню числа осіб-відвідувачів, розвитку туризму, створенню робочих місць та інвестиціям.

Туреччина активно використовує інструменти публічної дипломатії для формування іміджу на зовнішній арені та залучення іноземних інвестицій. Зокрема, впровадження таких ініціатив, як Invest in Turkey, спрямовані на привертання уваги іноземних компаній, створення сприятливого бізнес-середовища та інвестиційного клімату, стимулювання економічного зростання та соціального розвитку.

Заслуговує на увагу і приклад Ізраїлю, який завдяки ініціативі Start-Up Nation Central (некомерційна компанія, яка має численні зв'язки з бізнес-структурами, державними інституціями та недержавними структурами, інвесторами та ін.) розвиває інноваційну дипломатію, яка «має на меті

налагодити стійкі, довгострокові відносини, що базуються на бізнес-співпраці, спрямованій на вирішення спільних проблем» [4]. Завдяки заходам компанії Ізраїль суттєво покращив свої технологічні позиції та інвестиційну привабливість, бо «капітал, залучений у 2020 році, зріс більш ніж на 20 % порівняно з попереднім роком. За шість років інвестиції в ізраїльські компанії зросли більш ніж втричі. У той час, як Ізраїль зафіксував зростання на понад 20 %, технологічні компанії в США отримали вигоду від зростання лише на 5 %, тоді як у Європі було зафіксовано зважене зростання лише на 1 %. Інвестиції в азіатські технологічні компанії впали на 15 %, а в Південній Америці з початку року до початку грудня 2020 року впали на 21 %» [5].

Реалізація усіх елементів публічної дипломатії і, передусім, економічної складової – це не лише тактичні кроки для отримання короткотермінового результату, це політика стратегічного позиціонування, яка схожа на політику корпорацій, яка потребує розроблення та втілення із врахуванням зовнішньоекономічних інтересів України та її зовнішньополітичних пріоритетів. Варто відзначити, що в системі МЗС України (зокрема у контексті бюджетної програми) вже були належним чином врегульовані алгоритми, координаційні механізми і встановлений робочий таймінг для здійснення дій у цьому контексті. Однак, умови воєнного стану призвели до очікуваних та обґрунтованих скорочень у фінансуванні проєктів розвитку, які здійснюються Посольствами України. Це означає, що більшість проєктів українських дипломатів у регіоні Близького Сходу реалізується на власні кошти або за підтримки спонсорів. Такий підхід означає, що всі етапи, від планування проєкту до оцінки результатів, залежать від того, наскільки ефективно дипломат зможе застосувати свої навички та ресурси. Нижче ми пропонуємо загальні рекомендації, які можна адаптувати під конкретні умови роботи в будь-якій країні Близького Сходу. Тому механізм наступний: визначення шляху співпраці, оцінка існуючих перешкод, цивілізаційних особливостей (якщо мова йде про регіон Близького Сходу, то це мова, релігійні звичаї та традиції, вимоги до одягу, подарунків та ін.), встановлення чітких цілей, окреслення очікуваних результатів, визначення цільової аудиторії, формулювання стратегій для досягнення бажаних результатів (рис. 1).

Рис. 1. Детермінанти економічного партнерства України з країнами Близького Сходу

Джерело: авторська розробка

Публічна дипломатія України сьогодні перебуває в процесі свого становлення та набула практичного спрямування, бо в умовах війни змінюються канали передачі інформації, формування економічних зав'язків та ефективність комунікації. Зазначимо, що у міжнародних відносинах та міжнародних економічних відносинах зберігаються певні культурні непорозуміння та стереотипи щодо країн Близького Сходу. Саме заходи публічної дипломатії, через її складові: освітню, економічну та ін. мають усунути ці помилкові судження.

Незважаючи на значні складнощі, які виникають у процесі розвитку української публічної дипломатії, вдається досягти низки позитивних кроків у цьому напрямі. Насамперед, спостерігається процес інституалізації цієї галузі, що включає розробку загальних стратегій та планів для її подальшої імплементації, формуються новітні підходи до співробітництва в гуманітарній та економічній сферах. Крім того, зроблено спроби об'єднати зусилля як зі сторони державних структур, так і зі сторони приватних компаній, громадськості, в тому числі й діаспори, з метою підвищення ефективності публічної дипломатії. У цьому контексті заслуговують на увагу соціальні мережі, які дозволяють наблизити країни одна до одної через інструменти публічної дипломатії. Є. Перебийніс стверджує, що «забезпечення позитивного сприйняття України широкими колами громадськості зарубіжних країн та

відповідного позиціонування у світових інформаційних потоках є одним із засобів підвищення успішності країни у конкурентній боротьбі на міжнародних ринках збуту та інвестицій» [6].

Сьогодні для України зміцнення позицій в інформаційному, економічному, культурному просторі країн Близького Сходу дуже важливе, адже повоєнне відновлення країни потребуватиме нових інвестицій, розширення торговельного співробітництва, залучення нових партнерів та реалізації масштабних проєктів. Культура, освіта і спорт визначаються як найбільш перспективні напрямки для посилення присутності України в інформаційному полі регіону Близького Сходу. Ці види людської діяльності мають універсальний і загальнозрозумілий характер, що робить їх ідеальними для побудови діалогу та спільних точок дотику. Наприклад, Україна вже має історію двостороннього співробітництва з Кувейтом у цих сферах, підкріплену договірною базою. В останні роки дипломатичну практику України збагачує експертна дипломатія, яка залучає вчених, експертів, науковців, політологів, діячів культури та громадських активістів для просування позитивного іміджу України та поширення об'єктивної інформації про нашу державу. Аналогічним чином, цифрова дипломатія, завдяки своїй привабливості та відкритості, привертає увагу широкої аудиторії та дозволяє миттєво комунікувати та поширювати потрібні повідомлення.

У підсумку визначимо ті детермінанти, які впливають і будуть впливати на економічне партнерство України з країнами Близького Сходу у контексті розвитку публічної дипломатії, тим більше, що вони є системними та включають політичні, культурні, економічні і, безперечно, дипломатичні аспекти. Зусилля публічної дипломатії, спрямовані на зміцнення політичних зв'язків та підтримання позитивного іміджу України в регіоні, можуть сприяти економічному співробітництву. Це діалоги на високому рівні, офіційні візити, дипломатичні обміни, наслідком яких будуть призводити до розширення економічного партнерства, в тому числі й через підписання двосторонніх угод між країнами. Країни Близького Сходу в останні роки мали великий економічний інтерес до України, особливо в таких секторах, як сільське господарство, енергетика, інфраструктура, технології, туризм. Інструменти публічної дипломатії можуть активізувати цей інтерес.

Культурні та освітні зв'язки виступають також значимими детермінантами, бо ініціативи публічної дипломатії, що сприяють культурним подіям, художнім виставкам і академічній співпраці, можуть створити сприятливе середовище для економічного партнерства. Повністю поділяємо думку, що «міжнародна репутація та імідж будь-якої держави визначається не тільки політичними та економічними можливостями, але й культурним потенціалом» [7]. У цьому контексті культурно-інформаційні центри при закордонних дипломатичних установах України – одні з ключових провідників публічної дипломатії серед закордонної аудиторії, що сприяють просуванню національного брендингу, промоції туризму та створенню іміджу у сфері зв'язків із місцевою громадськістю. Публічна дипломатія – це робота на кордоні між культурами як інтерпретуючий та сполучний механізм, діяльність в якості агента розуміння. У підсумку, роль дипломата у цьому контексті визначається по-новому як фасилітатора у створенні та менеджменті цих мереж [8].

Окрім цього, публічна дипломатія сприяє торгівлі та інвестиціям через торгові місії, бізнес-форуми, семінари, об'єднуючи бізнес України та Близького Сходу, сприяючи економічному співробітництву. У 2022 році через війну такі заходи нечасто проводились в Україні, але функціонують інші глобальні майданчики, куди запрошують Україну для презентації свого потенціалу. Просування туризму – саме той напрям, який почав активно розвиватися в Україні для туристів з Близького Сходу у післяковідний період, адже вони знайшли альтернативу європейському туризму [9]. Тому дипломатичні представництва України в цьому регіоні повинні популяризувати Україну як туристичний напрям для мандрівників з Близького Сходу. А розвиток туризму – це і сприяння економічному зростанню, створення робочих місць, розвиток інфраструктури. Активна позиція українських громад в країнах Близького Сходу повинна виступати майданчиком для економічного партнерства. Через розширення каналів цифрової та онлайн-присутності можна підвищити обізнаність про економічний потенціал України, збільшити взаємодію з аудиторією Близького Сходу в соціальних мережах (цю практику в останні роки активно використовують Посольства України, на офіційних веб-сайтах, цифрових платформах).

За результатами аналізу реалізації проєктів публічної дипломатії в Кувейті (як однієї із країн Близького Сходу) [10], пропонуємо наступний алгоритм розробки плану публічної дипломатії в країні. Найкращим варіантом є розроблення річного плану публічної дипломатії, який охоплюватиме всі ключові цілі та включатиме різноманітні заходи. При цьому, кожен захід повинен бути ретельно продуманим і використовувати повний спектр інструментів публічної дипломатії. Під час планування цих заходів, важливо відповісти на наступні питання:

1. Цільова аудиторія: Для кого цей захід призначений?
2. Очікувані результати: Які результати очікуємо від реалізації цього заходу?
3. Медійний розголос: Як будемо просувати цей захід після його завершення?
4. Час і фінансові ресурси: Які часові та фінансові обмеження існують?
5. Партнери та волонтери: Чи можемо залучити партнерів або волонтерів до цього заходу?

Також слід приділити увагу довготерміновим проєктам, які вимагають завчасного планування, поряд із щоденними завданнями. Довготермінові проєкти є сильним аргументом на користь розробки річного плану публічної дипломатії, оскільки це дозволяє вчасно підготуватися до їхньої реалізації. Важливо також обґрунтувати найкращий час для проведення кожного заходу. Наприклад, туристичний форум або фестиваль можна провести навесні перед туристичним сезоном, а освітні заходи – восени, коли розпочинається активний навчальний процес у навчальних закладах.

З урахуванням вищезазначених пріоритетів у сфері публічної дипломатії України в країнах Близького Сходу, основний акцент у річному плані слід робити на заходах у сферах освіти, культури, туризму та спорту, бо вони дають швидкий економічний ефект.

Таким чином, публічна дипломатія України на Близькому Сході має стати вагомим кроком до розширення співробітництва та посилення присутності економічної, а не лише інформаційної, залучити інвестиції та сприяти торгівлі.

Висновки з проведеного дослідження. Виклики для публічної дипломатії в регіоні Близького Сходу залишаються актуальними, бо пов'язані вони з політичною напругою, регіональними конфліктами, особливостями міжкультурної комунікації. Врахування усіх можливих викликів на Близькому Сході об'єктивно потребує зміни підходу до публічної дипломатії в цих країнах та реалізації її інструментів на практиці з української сторони, яка буде базуватися на побудові довірчих відносин, адаптації до культурного розмаїття та сприйняття інформації.

Публічна дипломатія виявляється надзвичайно важливою для успішного формування та розвитку економічного партнерства України з країнами Близького Сходу. Ефективне використання цього інструменту дозволяє позиціонувати Україну як надійного та привабливого партнера для співпраці в різних сферах. Аналіз ключових детермінант показує, що історичні, економічні, політичні та культурні чинники відіграють суттєву роль у формуванні та зміцненні економічних зв'язків між Україною та країнами Близького Сходу.

Ефективна публічна дипломатія має базуватися на стратегічному підході, що враховує особливості кожної країни Близького Сходу та спільні точки для сприяння взаємовигідній співпраці. Участь України на Expo 2020 Dubai є однією з можливостей публічної дипломатії для просування національних інтересів та залучення уваги міжнародної спільноти до економічного потенціалу країни та її культурного спадку.

Для успішного поглиблення економічного партнерства з країнами Близького Сходу важливо активно використовувати публічну дипломатію для створення сприятливого клімату для інвестицій, підтримки торговельних зв'язків та культурного обміну, а вивчення впливу публічної дипломатії на економічне партнерство з країнами Близького Сходу дає можливість розробити ефективну стратегію співпраці, сприяючи сталому розвитку та взаємним вигодам.

Література

1. Digital 2022: October Global Statshot Report. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-october-global-statshot> (дата звернення: 18.05.2023).
2. EXPO 2020: чому варто побувати на головній світовій виставці цього року?. URL: <https://tripmydream.ua/media/sobytiya/expo-2020-chomu-varto> (дата звернення: 18.05.2023).
3. Ukraine Pavilion. Empowering visitors to live, think and feel smart. URL: <https://www.expo2020dubai.com/en/understanding-expo/participants/country-pavilions/ukraine> (дата звернення: 18.05.2023).
4. Forging International Relations Through Israeli Innovation. URL: <https://startupnationcentral.org/innovation-diplomacy/> (дата звернення: 18.05.2023).
5. Despite COVID-19: Israeli Technological Innovation Sets New Capital Rounds Record; Approaches The \$10 Billion Line. URL: <https://www.prnewswire.com/il/news-releases/despite-covid-19-israeli-technological-innovation-sets-new-capital-rounds-record-approaches-the-10-billion-line-301187609.html> (дата звернення: 18.05.2023).
6. Перебийніс Є. Роль та місце публічної дипломатії у забезпеченні національних інтересів держави. *Україна дипломатична*. 2013. Вип. 14. С. 915-925. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2013_14_56. (дата звернення: 18.05.2023).
7. Стасевська О. А., Маланчук І. І. Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу. *Право та інновації*. 2021. № 1 (33). С. 89-95.
8. Melissen J. The new public diplomacy: soft power in international relations. New York : Palgrave Macmillan, 2005. URL: https://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/soft_power/The_New_Public_Diplomacy.pdf (дата звернення: 18.05.2023).
9. The Impact of COVID-19 on the Development of the Segment of the International Tourism Market in Ukraine Focused on Arab Tourists. *International Scientific and Practical Conference "Sustainable Development in the Post-Pandemic Period" (SDPPP-2021)*. 2021. Volume 126. URL: <https://www.shs->

conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/37/shsconf_sdppp2021_07001/shsconf_sdppp2021_07001.html (дата звернення: 18.05.2023).

10.Балануца О. О., Сегеда О. О. Публічна дипломатія України в Кувейті: потенціал нестандартних рішень. *Україна дипломатична*. 2020. № 21. С. 258-267. URL: <http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/26.pdf> (дата звернення: 18.05.2023).

References

1. Digital 2022: October Global Statshot Report, available at: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-october-global-statshot> (access date May 18, 2023).
2. EXPO 2020: why should you visit the main world exhibition this year? available at: <https://tripmydream.ua/media/sobytiya/expo-2020-chomu-varto> (access date May 18, 2023).
3. Ukraine Pavilion. Empowering visitors to live, think and feel smart, available at: <https://www.expo2020dubai.com/en/understanding-expo/participants/country-pavilions/ukraine> (access date May 18, 2023).
4. Forging International Relations Through Israeli Innovation, available at: <https://startupnationcentral.org/innovation-diplomacy/> (access date May 18, 2023).
5. Despite COVID-19: Israeli Technological Innovation Sets New Capital Rounds Record; Approaches The \$10 Billion Line, available at: <https://www.prnewswire.com/il/news-releases/despite-covid-19-israeli-technological-innovation-sets-new-capital-rounds-record-approaches-the-10-billion-line-301187609.html> (access date May 18, 2023).
6. Perebyinis, Ye. (2013), "The role and place of public diplomacy in ensuring the national interests of the state", *Україна дипломатична*, Iss. 14, pp. 915-925, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2013_14_56 (access date May 20, 2023).
7. Stasevska, O.A. and Malanchuk, I.I. (2021), "Cultural diplomacy: symbiosis of cultural and legal potential", *Pravo ta innovatsii*, no. 1 (33). pp. 89–95.
8. Melissen, J. (2005), *The new public diplomacy: soft power in international relations*, New York: Palgrave Macmillan, available at: https://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/soft_power/The_New_Public_Diplomacy.pdf (access date May 18, 2023).
9. The Impact of COVID-19 on the Development of the Segment of the International Tourism Market in Ukraine Focused on Arab Tourists. International Scientific and Practical Conference "Sustainable Development in the Post-Pandemic Period" (SDPPP-2021). 2021. Volume 126, available at: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/37/shsconf_sdppp2021_07001/shsconf_sdppp2021_07001.html (access date May 18, 2023).
- 10.Балануца, О.О. and Sehedda, O.O. (2020), "Public diplomacy of Ukraine in Kuwait: the potential of non-standard solutions", *Україна дипломатична*, no. 21, pp. 258-267, available at: <http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/26.pdf> (access date May 18, 2023).